

Врабіє В.В.
Здобувачка 20 групи ФМЕ
Михайлюк О.Л.
кандидат економічних наук, доцент

ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ТУРИСТИЧНОЇ ДЕСТИНАЦІЇ «ОДЕСЬКІ КАТАКОМБИ»

Одеса - це особливе місто, яке відоме на весь світ. Від нього віє традиціями, а на його вулицях створювалася історія. Раніше багато будинків Одеси будували з черепашнику, тому його видобуток облаштувався просто під містом. Перші роботи почалися ще в XVIII столітті, відтоді каменоломні активно зростали.

Самі по собі катакомби складаються з занедбаних лабіринтів і забутих підвалів. Вони поєднувалися в єдину мережу, яка нині є культурним надбанням. Загальна їхня довжина становить до трьох тисяч кілометрів. Вони набагато протяжніші за будь-які інші підземні лабіринти (Римські катакомби - 300 км, Паризькі - 500 км) і не мають повного плану.

Ці підземні ходи являють собою коридори: вузькі та широкі, високі та низькі, сухі та затоплені. У них складно орієнтуватися, і навіть спеціально навчений шукач у них втрачає слід. Цим користувалися багато кримінальних особистостей, які ховалися від закону в стінах лабіринту. Стіни катакомб викладені все тим же ракушняком, який має різний колір і структуру. Багато з тунелів перебувають в аварійному стані, а деякі наглухо опечатані, адже ведуть просто в підвали будинків, які мають назву "міни". Такі підвальчики будувалися в будівлях для зберігання вин і продуктів. Насправді ж, багато з них стали притулком для награваного, а багато домовласників спеціально проривали "міни" до каменоломень.

Пізніше в Одесі разом із каменоломнями з'явилася і певна кількість підземних ходів, комунікацій, службових тунелів - усе це узагальнено називають катакомбами, хоча найчастіше мають на увазі виробки, що виникли внаслідок видобутку каменя-черепашнику.

У XIX ст. в катакомбах переховували жінок і товари. Контрабанда відігравала велику роль у житті Одеси. Що стосується жінок, то практика крадіжки з подальшим перепродажем у розважальні будинки і гареми Османської імперії, Греції і навіть Аргентини була повсюдною. На початку XX ст. у місцевих газетах можна було зустріти викриття таких історій під звучними назвами: "Живий товар", "Арешт продавців живого товару".

З перших років існування Одеси камінь-черепашник використовувався для будівництва. Більшість будинків у місті зведено саме з цього каменю, який добували в передмістях і в самому місті.

Довгий час цілі поселення займалися виробленням каменю. Усатове, Нерубайське, Крива балка, Холодна балка, Фомина балка - ці назви досі присутні на картах. Це села, найближчі передмістя Одеси. Деякі з них були

засновані козакам. Після знищення Запорізької Січі вони йшли на південь, на землі, які не були зайняті Російською імперією і перебували під контролем Османської імперії.

Досі в районі вул. Гладкова біля НПЗ заводу можна побачити залишки печерних жител. Це вирізані в товщі каменю справжні будинки. З фасаду вони мають прибудови, вікна, двері, вкриті вапном або фарбою. Ще якихось півстоліття тому тут жили люди. А зараз сюди іноді водять екскурсії.

У Нерубайському, Усатовому і особливо в Куяльниках зустрічаються печерні житла в найтіснішому значенні цього слова. Під навислою товщею вапняного пласта видніється вибілена стіна з дверима і вікном. Двері ведуть у підземний коридор, у сіни, а потім і в житлові приміщення; поруч із таким імпровізованим житлом розташовані сараї, комори, стайні,

Розширення мережі катакомб вело до небезпеки провалів. Раз у раз утворювалися порожнечі, які загрожували обвалами. Зрештою, стали виходити заборони на розробку катакомб у межах центру Одеси.

Перші спроби регулювання видобутку каменю робили ще за Ришельє і Ланжерона. Пізніше кордон видобутку каменю провели колишньою лінією порто-франко, залишивши каменоломам простір Водяної балки (вул. Балківська), Нової Слобідки і Кривої балки. Але, як свідчать документи (1826), місцеві жителі часто порушували встановлені правила: "копають під будинками і в льохах міни вельми на великий простір через вулиці, не дотримуючись у тому правила і потрібних пересторог".

Зрештою, спеціально створена Комісія з дослідження одеського ґрунту дійшла висновку (1862), що слід заборонити рити міни "під міські вулиці". Але і через 30 років проблема катакомб і "мін" у межах міста була гострою. Справа доходила до того, що ситуацію з "мінами" і катакомбами обговорювали на сторінках місцевих газет.

Висновки. Будівництво на місці, де є катакомби, може бути небезпечним з декількох причин:

1. Безпека. Катакомби можуть бути нестабільними і схильними до обвалень. Будівництво над ними або поблизу них може становити небезпеку для будівельників і майбутніх користувачів будівлі.

2. Захист культурної спадщини. Катакомби можуть мати історичне та культурне значення. Їх руйнування або зміна може призвести до втрати цієї спадщини.

3. Екологічний вплив. Будівництво на місці катакомб може порушити екосистему та геологічні процеси, які існують у цих підземних системах.

4. Законодавство та нормативи. У багатьох країнах існують закони та нормативи, які регулюють будівництво на місцях з історичним або культурним значенням, включно з катакомбами.

Список використаних джерел

1. Довжук С. Одеські катакомби: які легенди та історії заховані у багатокілометрових тунелях. URL: <https://odesa.novyny.live/odesskie-katakomby->